

له ٻلاو ڪراوه ڪاڻي ماڻپهري بههشت

چاڪه له گهل

دايڪ و باوڪدا

(بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)

نوسيني / آزهري احمد محمود

وهرگيراني / زريان سهرچناري

ماڻپهري بههشت

ba8.org

ماڻپهري ٺيڪي ٺيڪي زانستي پهروهردهي يه و له پيتاوا ٻلاو ڪردنه وهي نه و ٺيڪي ٺيڪي ڪه سه له في
صالح - پيڻه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) و هاوه لاني (رضي الله عنهم) له سهري بوون -
وه سهر به هيچ گروپ و لايه ٺيڪي جيزبي نيه.

مائپەرى بەھەشت

ئەو كىتەب و بابەت و لىكۆئىنەۋە شەرىئەتە ۋە دەپنە ھۆى:

۱. شارەزاكردى موسولمانان و پەرۋەردە كرىنان لەسەر رىگا راستەكەى ئىسلام، ئەمەش دەستەبەر دەبى بە گەپانەۋە بۇ پەپرەۋە رەسەنەكەى ئىسلام، كە برىتى يە لە قورئان و سوننەت، بە تېگەشتىنى پېشىن و پېشەۋايانى ئوممەت.

۲. پاك كرىنەۋەى بېروباۋەر و رەۋشى موسولمانان، لە دياردەكانى شىرك و كوفر و تاوان.

۳. پاللاۋتن و تەصفىە كرىنى ئاينى ئىسلام لە بىدعە و بۆچونە داھىنراۋەكان.

۴. وريا كرىنەۋەى موسولمانان لە شوپنەۋارى خراپى رىۋايەتە لاۋاز و ھەلبەستراۋەكان.

۵. پتە و كرىنى براپەتى يەكى راستەقىنە لەسەر بناغە فراۋانە جىگىرەكەى ئىسلام و نەھىشتىن و كەمكرىنەۋەى دەمارگىرى مەزھەبى و حىزبى.

ئامانجىمان:

ئاشناكردى كۆمەلگايە لە ئىسلامى رەسەن و دروستكردى تاك و كۆيەتى بۇ تېگەشتىن لە سەرچاۋەكانى كە برىتىن لە قورئانى پېرۆز و سوننەتى صەحىح و ئاشكراكلدى ئەو شتانەى كە نامۆن بە ئىسلام و خراۋنەتە نىۋىيەۋە بە چەندىن دەستەۋازەى دەنگ و رەنگ و نوسراۋى لە بۋارەكانى بېروباۋەر و رەۋشت و ئاكار و پەرۋەردە و زانست و پزىشكى و گەشەى كۆمەلايەتى.

خودايە داۋات ئى دەكەين دامەزراۋمان بكەيت ، و تەۋفىقىمان بەدەيت بۇ ھەر كار و گوڭقارنىكى جوان وچاك بەو شىۋەيەبى كەخۆت لىي رازىت.

ستافى مائپەرى بەھەشت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله تعالى على ما أعطى ورزق. وحفظ وخلق. والصلاة والسلام على النبي الطاهر. وآله وصحبه أهل المفاخر... وبعد:

براو خوشكه ئيمانداره كانم: به پراستی خوای گه وره بۆ دروست كردنى هه موو شتيك هۆكاريكى داناوه، بۆ نمونه كشتوكال له زهوى ديتته دهره وه، باران له ئاسمانه وه ديتته خواري، هيلكesh له په له وهر ده بيت، مروفش به هوى دايك و باوكيه وه ديتته دنياى بون، كه واته خوای گه وره بۆ هه ريه كه له و شتانه هۆكاريكى تاييه تى داناوه، بۆيه دروست كردنى مروفشى به ستوته وه به هه بونى هۆكاريك كه دايك و باوكه، خوای گه وره ده فهرمويت: ﴿أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ﴾ (يس: ۷۷).

واته: ئايا مروف ئه وه نابينيته كه ئيمه له دلۆپه ئاويك دروستمان كردوه؟ كه چى "له برى شوكرانه بژيى" ده بيتته دوژمنى سه سه خت.

پاشان بۆمانه وهى ئه و مروفه خوای گه وره دلى دايك و باوكى پر كردوه له سۆزو به زهوى تاجاوديرى و سه رپه رشتى پۆله كانيان بكن و هه ول بدن زۆرترين سود و قازانجيان پيگه يئن. به لام ئايا سه ره راى ئه و هه موو چاگه يهى دايك و باوك، پيوسته مندا له كه گه و ره بوو چۆن بيت له گه لئانداو شايسته ن چۆن

هه لسوکه وتیان له گهلدا بکریٽ؟ له راستیدا دايك و باوك شایسته ی ته نها شتیکن
که پیی ده گوتریٽ (بُر الوالدین). (چاڪه نه گهل دايك و باوكدا).

چاڪه نه گهل دايك و باوكدا واته چی؟؟

برای به پڙیم خوښکی نازیم: پرواناکه م که سیک هه بیټ نکولی له چاکی دايك
و باوك بکات به سه ریوه و پڙو پله و پایه یان نه زانیټ له ناو دلدا..

چه ندین سوږو به زه یی و چاودیری و چاکیان هه بووه بو منداله کانیان.
شه ونخونیان کردوه بو ئه وی تو بخه ویت، هیلاکیان کیشاوه تا تو حه ساوه بیت،
زه حمه تی زوریان کیشاوه تا تو ئاسوده بیت، هه موو ژیانیان له خزمه تکردن و
گه وره کردنی تودا براندوته وه.

ئیترا ده بیټ چه نده مافیان هه بیټ و چه نده ریژیان لیگیریټ و به گه وره
دابنرین؟!

چاڪه کردن له گهل دايك و باوكدا، ئه و فرمانه یه که ته نها ئه و که سانه پیی
هه لده سن که خو یان به پڙ و ژیرن و ریگی سهر به رزی و شکومه ندیان ناسیوه،
بویه هه ول ددهن بو به ده ست هیئانی به ختیار ی هه ردو دونیان... که سانیکن که
به های کرده وه چاکیان کانیان له لایه و ته نها چاکیان لیده وه شیتته وه، وه هه میشه
باشه ی دايك و باوكیان له بهرچاوه بویه ته نها چاڪه ئه نجامده دن به رامبه ریان.

ئەي تۆ براو خوشكى موسولمانم: چەندە چاڪە كاريت له گهل دايك و باوكى
خۆت؟! له خۆت پرسىوه كه چەندە توانىوتە پاداشتى چاڪەيان بەدەيتەوه؟!
ئایا چى كارىكت ئەنجامداوه بەرامبەريان له پاش گەورەبون و گەشەكردن و
پتەو بونی لاشەت؟!

برای موسولمانم خوشكى ئيماندارم: ئایا دەزانیت (بر الوالدین) یان (چاڪە
له گهل دايك و باوكدا) چىیه؟

ئەم پرسىارەیان له (حەسەنى بەحەرى رحمە الله) كرد ئەویش له وهلامدا
گوتویهتى: (أَنْ تَبْذُلَ لَهَا مَا مَلَكَتْ، وَأَنْ تَطِيعَهُمَا فِيمَا أَمَرَكَ بِهِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ
مَعْصِيَةً).

واتە: (چیت هەیه ببەخشیت له پیناویاندا، وه گوێرایەلى سەرجهەم
فەرمانەکانیان بیت تەنها له سەرپێچى خوادا نەبێت) نائەوێه چاڪە له گهل دايك
و باوك.

بەپێژم: وانازانم كه نەزانیت (بر الوالدین) یانى چى؟ بەلام لەم نوسراوه دا
تەنها دەمەویت سەرنجت پراکێشم بەلایداو یادت بێنمەوه تاكو بۆ تەنها ساتیکیش
بیرت نەچیتهوه. چونكه هەموو كه سیكى ژیر دەزانیت چاڪە له گهل دايك و باوكدا
چىیه و چۆنە، بەلام كه میکیان بەهەمیشەیی له بیریان!

بۆيه حه زده که م بزانيه که خواي گه وره له چه ندين شويندا له قورئاني
پيرۆزدا فه رمانی پيكردين که چاکه کاربين له گهل دايك و باوکماندا، وه کو
ده فه رمويت: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ (الأنعام: ۱۵۱).

واته: (بلى: وهرن با ئه وهی که خوا هه رامي کردوه له سه رتان بۆتانی
بخوینمه وه، هه چ شتيك نه که ن به شه يريکی، وه چاکه کاربين له گهل دايك و
باوکتاندا).

هه روه ها ده فه رمويت: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾
(الإسراء: ۲۳).

واته: (په روه ردگاری تۆ برپاريداوه که جگه له خوی هه چي تر نه په رستن، وه
چاکه کاربين له گهل دايك و باوکتان).

وه ده فه رمويت: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾ (العنكبوت: ۸).

واته: (فه رمانماندا به مروفه که چاکه کاربيته له گهل دايك و باوکی).

دهرباره ی واتای (الإحسان) ئیمامی قورطوبی (رحمه الله) ده فهرمویت: (الإحسان إلى الوالدين برهما، وحفظهما، وصيانتها، وامتنال أمرهما، وإزالة الرق عنهما، وترك السلطان عليهما).

واته: (باشبون بۆ دايك و باوك ئه وهیه که چاک بیت بۆیان وه بیان پاریزیت و پاریزگاریان لیبکهیت و فهرمانه کانیان به جی بینیت و رق لیبونه وهیان له دلدا نه هیلت و خۆت به گه وره نه زانیت به سه ریاندا).

برای به پیزم! چاکه کاری له گهل دايك و باوكدا ئه وهنده گرنکه ده بینیت له دوو ئایه ته که ی سه ره وهدا له دوا ی فهرمانکردنی خوی گه وره به ته نها په رستن و (توحید) ی خوی ده ست به جی فهرمانی پیکردوین به چاکه کاری له گهل ئه واندا، جوان تیبکه له م مه به سته و له بی ئاگایان مه به !

چاکه کاری له گهل دايك و باوك چۆن ده بییت؟؟

برای موسولمانم له سه ره تادا که میکت زانی ده رباره ی چاکه کاری له گهل دايك و باوكدا که به کورتی بریتییه له: (الإحسان إليهما بوجوه البر والصلة، وعدم التقصير في حقهما).

واته: (ئه وه پیری باشی بۆیان له لایه نی چاکه کاری و په یوه ندی و سه ردانیان، وه که مته رخه می نه کردن له به جیهینانی مافه کانیاندا).

ئیسٽاش فہرموو له گهل هہندیك لایہ نی چاڪه کاری له گهل دايك و باوكدا:

۱ - گوپراپه لی فہرمانه کانیان:

به پاستی له ئاینی ئیسلامدا گوپراپه لی دايك و باوك واجبه له سہر مندالہ کانیان،
واته ده بیٽ گوی له گوته کانیان بگریٽ و فہرمانه کانیان جیبه جی بگریٽ به
مہرجیک سہرپیچی خوی گہورہی تیدا نہ بیٽ، خوی گہورہ ده فہرمویٽ:

﴿وَلِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي
الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾ (لقمان: ۱۵).

واته: (نه گہر هہولیاندا له گهلٽ که هاوہلم بۆ بریاربدهیت که هہیچ زانیاریه کت
لیی نیه، ئهوا "تهنہا له وهدا" گوپراپه لیان مہبه "به لام" له کاروباری دونیادا
هاوہلیکی باشبه بۆیان).

تهنانهت هہنیک له زانیان گوتویانه نه گہر دايك و باوك پیگریان کرد له
مندالہ کانیان به وہی که نابیت پۆژی سوننهت بگرن ئهوا پیویسته گوپراپه لیان
بکهن و له فہرمانیان دہرنه چن، به لام نه م گوپراپه لییه پۆژی فہرز ناگریٽه وہ.

له ئیمامی (أحمدی کوپی حنبل) یان پرسی، که سیک دہیه ویٽ پۆژی سوننهت
بگریٽ و باوکی یان دایکی داوای لیده کهن که به پۆژو نہ بیٽ چی بکات باشه؟
ئہویش فہرموی: (یروی عن الحسن أنه قال: یفطر وله أجر البر، وأجر الصوم إذا
أفطر). واته: (له حہسہ نه وہ گیردراوہ ته وہ که گوتویه تی: ده بیٽ به پۆژو نہ بیٽ،
وہ پاداشتی گوپراپه لی کردنه که ی و پاداشتی پۆژوہ که یشی بۆ دهنوسریٽ
هہرچهنده نه یشی گریٽ).

۲- دهنگ بهرزنه كردنه وه به سهرياندا و بانگ كردنيان به له سه رخويي:

ئه وهی چيگه ی داخه ئه وهیه که زۆرینه ی خه لک کاتيک له گهل مه ریه ک له دایک و باوکیدا گفتوگۆ ده کات ده بینیت دهنگ بهرزنه کاته وه له گهلیدا و هیچ ئه ده بیکیان له گهلدا نا نوینیت. ئه م کرده وهیه ش بیگومان ده چیته ناو بازنه ی ئه و کرده وانه ی که پیغه مبه رمان ﷺ ناوی بردون به نا په حه ت کردن و ئه زیه ت دانی دایک و باوک، وه ئاگاداری کردوینه وه ته وه لئی.

خوای گه وه پیمان ده فه رمویت: ﴿إِنَّمَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا نَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾ (الإسراء: ۲۳).
 واته: (ئه گه ره یه کيکیان یان مه ردوکیان کاتی پیری له لای تو بوون، دادو ئۆفیکیش مه که لیان، وه مه چۆ به گزیانداو به نه رمونیانی له گهلاندا بدوی).
 ده رباره ی واته ی ﴿قَوْلًا كَرِيمًا﴾ (سعیدی کوپی المسیب) (رحمه الله)
 فه رمویه تی: (قول العبد المتذلل للسيد الفظ).

واته: باشتترین شیوه ی قسه نه رمی له گهلاندا ئه وهیه وه کو به نده یه کی داماو چۆن له گهل خاوه نه که ی ده دویت به و شیوه یه بیّت.
 وه له پیشینی ئیمه دا پیاوی وه ک (إِنْ عَوْن) مه بووه (رحمه الله) که جاریکیان دایکی به ده نگيکی بهرزن بانگ ده کات ئیتر ئه وه نده خۆی به تاوانبار ده زانیّت بۆ سپینه وه ی ئه و تاوانه ی دوو کۆیله ئازاد ده کات!

۳- ریزگرتنیان و خو به که م زانین له ئاستیاندا:

نه مهش يه كيڪه له پٽويستيه كاني چاڪه كاري له گه لئاندا، كه چي
كه سانتيكي وا ده بينيت خويان زور به گه وره تر ده زانن له دايك و باوكيان، به
شيوه يه كه نه گه ريه كيكيان فه رمانتيكي پييكات وا ده زانيت سو كايه تي پيكر دوه!
به تاييه تي نه گه ر نه و كه سه خاوه ني جورتيك له پله وپايه بيت.

نه وهش نه زانيه چونكه نه و كه سانه نازانن له گوپرايه لي دايك و باوكدا هيچ
جوره سو كايه تي و بي پزيه كه نيه، به لكو بي پزي مروف له وه دايه كه گوپرايه لي
دايك و باوكي نه كات!

خوای گه وره ده فه رمويٽ: ﴿وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ﴾ ﴿٢٤﴾

(الإسراء: ٢٤)

واته: (به ملكه چييه وه ده ستي يارمه تي و سوزيان بؤ دريژيكه).
له واتاي نه م ثايه ته دا (عروة) (رحمه الله) ده فه رمويٽ: (هو أن لا يمنعهما من
شيء أراداه).

واته: هه رچيه كيان ويست، لييان قه ده غه نه كه يت و پييان ببه خشيت.
وه (طاوس) يش (رحمه الله) فه مويه تي: (إن من السنة أن نوفر أربعة: العالم، وذو
الشبيبة، والسلطان، والوالد).

واته: پيژگرتني چوار كهس له سوننه تدا هاتووه: زانا و سه رو پيش سپي و
پادشا و دايك و باوك.

جاريڪيان (أبو هريرة رضي الله عنه) دوو ڪا برائى بينى، به يه ڪيڪيانى گوت: نه م پياوه
چيته؟ نه ویش گوتى: باوڪمه. نيتر پيى گوت: كه واته هه رگيز به تاوى خويه وه
بانگى مه كه، وه له پيشيه وه مهرؤ، وه له پيش نه وه وه دامه نيشه.

٤- پرس پيڪردنيان نه گهر ويستت سه فهرى دريژ بكهيت بو خويندن يان بو
هه ڪاريكى تر:

يه ڪيڪ له چاڪه ڪارى له گهڻ ڏاڪ و باوڪدا نه وه يه نه گهر ويستت بچيت بو
شوينيڪى دور كه ماوه يه ڪى زورت پي بچيت ده بيت به پرسى نه وان بچيت.
چونكه په زامه ندى ڏاڪ و باوڪ له م ڪاتانه دا پيويستتو ده بيت نه وه بزانيت
ته نانهت بو كه سيڪيش كه بيه ویت بچيت بو جيهاد واجبه له سهري به په زامه ندى
ڏاڪ و باوڪى بچيت.

له (طلحة بن كورى معاوية السلمى وه رضي الله عنه) ده ليت: چوم بولاي پيغهمبه رو ﷺ
پيم گوت: نه ي پيغهمبه رى خوا ﷺ ده مه ویت بچم بو جيهاد له پي خوادا، نه ویش
فه رموى (أمك حية؟) ڏاڪت ماوه له ژياندا؟ منيش گوتم به لي، نه ویش
ﷺ فه رموى: (إلزم رجلها فثم الجنة!) ^(١). له خزمهت پييه ڪانيدابه و به هه شت بوخوت
مسوگه ريڪه.

جاريڪيان ڪا برايه ڪه هاته لاي پيغهمبه رو ﷺ پيى گوت: هاتوم بولات كه
په يمانت پيبد هم له سهر ڪوچڪردن، باوڪ و ڏاڪم له ماله وه به جيته يلاوه ده گرین،

^١ [رواه الطبراني/ صحيح الترغيب للألباني: ٢٤٨٣].

ئيتير پيغه مبهري ﷺ فهرموى: (ارْجِعْ إِلَيْهِمَا فَأَضْحِكُهُمَا كَمَا أَبْكَيْتَهُمَا). واته: (له گهل مندا هيجرته مه كه)، به لكو بگه پيره وه بولايان چۆن نه وانت خسته گريان بياخه ره وه پيگه نين.^(۱)

۵- يارمه تي دانيان و مه سرفه كردنيان.

نه مهش يه كيكي تره له وكرده وانهي كه مروفه ده بيت پي هه ستيت بهرام بهر دايك و باوكي، واته مروفه ده بيت خه رجي دايك و باوكي بدات و جل و بهر گيان بۆ بگريته له كاتيكا چونه ته مه نه وه ده ستيان كورت بوو، چونكه له شه رعا مال و ساماني هه موو كه سيك وهك هي باوك و داكي وايه.

له (جابري كوپي عبد الله وه ﷺ) گيردراوه ته وه كه كابرايهك هات بۆ لاي پيغه مبهري ﷺ گوتي: نه ي پيغه مبهري خوا ﷺ من مال و مندالي خوم هه يه، وه باوكم ده يه ويت به بي پرسى خوم له مال و سامانه كه م ببات، پيغه مبهريش ﷺ له وه لامدا فهرموى: (أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَيِّكَ!).

واته: خوت و سهروهت و سامانه كه شت هي باوكتن.^(۲)

له فهرموده يه كي تردا هاتوه كه پيغه مبهري ﷺ فهرمويه تي: (إِنْ أَوْلَادَكُمْ مِنْ أَطِيبِ كَسْبِكُمْ، فَكُلُوا مِنْ كَسْبِ أَوْلَادِكُمْ).^(۳)

^۱ [رواه أبو داود والنسائي وابن ماجه/ صحيح أبي داود للألباني: ۲۵۲۸].

^۲ [رواه أبو داود وابن ماجه وغيرهما].

^۳ [إرواء الغليل للألباني: ۸۳۸].

واته: (مندالہ کانتان باشترین داهات و کهسابه تی ئیوهن، دهی ئیوهش له داهاتی کهسابه تی ئهوان بخون).

٦- دوعاو پارانه وه بۆیان، له ژياندا یان له دواى مردنیان:

یه کێکی تر له و کرده وه چاکانه ی مرۆڤ ده بێت به رامبه ر به دايك و باوکی بیکات ئه وه یه که ده بێت هه میشه دوعای خیریان بۆ بکات، جا ئه گه ر له ژيانیشدا بن هیچ جیاوازیه ک نییه چونکه پیغه مبه رمان ﷺ له چه ندین فهرموده دا هانی داوین دوعای خیر بکه ین بۆ که سانیک که چاکه یاکیان له گه لدا کردبێن، که واته دوعا کردن بۆ دايك و باوك له پيش هه موو که سیکه وه یه چونکه چاکه ی ئه وان زۆر زۆره به سه رمانه وه هیچ که سیك به ئه ندازه ی ئه وان چاکه کار نه بون له گه لماندا.

دوعا کردن بۆ دايك و باوك هه رچهنده کاریکی ئه وهنده گران نییه، به لام تۆ ئه ی موسولمانی به پیز! به و دوعا کردنه ت بۆیان ئه رکێکی ئایینی به جی ده هیئتیت.

خوای گه وره له ئایه ته که دا فهرمانمان پیده کات دوعایان بۆ بکه ین و داوای په حمه ت و به زه بیان بۆ بکه ین له خوای گه وره: ﴿وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا کَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ (الإسراء: ٢٤).

واته: (وه بلای: خوای گه وره په حمیان پیبکه یت وه ک چۆن ئه وان به بجوکی منیان په روه رده کرد).

وه له دواى مردنيشيان هر پيويسته دوعاى خيريان بؤ بڪهين، ئه وه تا پيغه مبر ﷺ دهفه رمويٽ: (إن الرجل ليرفع درجته في الجنة، فيقول: أني لي هذا؟ فيقال: باستغفار ولدك لك)^(۱)

واته: ڪابرايه ڪ سهير دهڪات پلهى زور به رز بؤته وه له به هه شتدا "خويشى ڪرده وهيه ڪى واى نيه ڪه خوى به شايستهى ئه و جيگهيه بزانيٽ" بويه پرسيا ر دهڪات دهليٽ: ئه وه چؤن من ئه م پله به رزم پيدراوه؟ له وه لامدا پيى دهگوتريٽ: ئه وه به هوى ئه و دوعاى ليخوش بونانه وهيه ڪه منداله ڪانت بؤيان ڪردويت.

له پروانگهى ئه و ئايت ته وه ڪه خواى گه وره دهفه رمويٽ: ﴿أَنْ اشْكُرْ لِي وَلَوْلَا دَيْكَ إِيَّيَّ الْمَصِيرُ﴾ هه نديڪ له (تابعين) گوتويانه: هه رڪه سيڪ پؤڙى پيئج جار دوعا بؤ ڏايڪ و ٻاوكى بڪات ئه و جا مافى خويانى پيداون، چونڪه له و ئايت ته دا خواى گه وره باسى شوڪرانه بڙيى خوى و شوڪرانه بڙيى ڏايڪ و ٻاوكى بهيه ڪه وه ڪردوه، جا چونڪه شوڪرانه بڙيى خواى گه وره ئه وهيه له پؤڙيڪدا پيئج جار نوڙي بؤ بڪهين، ڪه واته به هه مان شيوه پيويسته له سه رمان رؤڙى پيئج جاريش دوعاى خير بؤ ڏايڪ و ٻاوكمان بڪهين.

هه نديڪ له ئه سحابه ڪان ﷺ گوتويانه: (ترك الدعاء للوالدين؛ يضيق العيش على الولد).

^۱ [رواه أحمد وابن ماجه وغيرهما/ السلسلة الصحيحة: ۱۵۹۸].

واته: وازهينان له دوعاكردن بۆ دايك و باوك دهبيته هۆى ههژارى و
تهنگه بهرى ژيان بۆ كوپ. ههلبه ته كچيش به هه مان شيوهيه. وه له وانهيه ئەم
پاستيه يان به چاوى خويان بينيبيت.

سوده كانى چاڪه كردن له گهل دايك و باوك:

براى موسولمان: چاڪه له گهل دايك و باوكدا هه موى سود و قازانچ و
به ره كه ته... بۆيه هه ركه سيك خواى گه وره يارمه تى دهرى بيت بۆ ههستان
به و كاره مه زنه ئەوا خيرو پاداشتيكى زۆرى پى به خشيوه و هيدايه تى داوه بۆ
ريگاي سهر فرازى..

كه واته ئەهى ئەوكه سهى كه ده ته وييت بزانيت چى پاداشتيك چاوه پيته
به رامبه ر چاكه كاريت له گهل دايك و باوك، فه رمو تۆو چه ند گوليكي بۆندار له
باخجهى ئەو سودانه:-

چاڪه له گهل دايك و باوك نزيك ترين ريگاي گه يشتنه به به ههشت:

ئەهى موسولمانى ژير ئايا تاكو ئيستا زانيوه ته چاڪه له گهل دايك و باوك
نزيكترين ريگايه بۆ چونه به ههشت؟؟ ئەمهش ووتهى خۆم نيبه به لكو فه رمودهى
پيغه مبهرى ئازيزمانه ﷺ گوى بگهرو بيرى لي بكه رهوو!

له (عبد اللهى كورى مسعوده وه ﷺ) ده ليت: گوتم ئەهى ني درداوى خوا، چ
كرده وه يهك نزيكترين كاره له به ههشته وه؟ فه رموى: (الصَّلَاةُ عَلَى مَوَاقِيَّتِهَا) (نويژ
كردن له سه ره تاي كاته كانى خوياندا) گوتم دواى ئەو؟ فه رموى: (بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)

(چاڪه نه گهڻ ڏايڪ و باوڪ) گوتم ڊوای ئه و؟ فه رموی: (الْجَهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) (تیکوڻشان له پیناوی خوی گه وره دا).^(۱)

په زامه ندى ڏايڪ و باوڪ هوڻه ڪه ٻوڙاڙى ٻونى خوی گه وره له به نده ڪه ي:

ئای ده سته و تیکي چه نده گه وره ڪه چاڪه کار له گهڻ ڏايڪ و باوڪي
په زامه ندى خوی گه وره به ده ست بیئت، بی گومان خوی گه وره له هر
به نده ڪه ڪی خوی پاڙی بیٽ ئه و به اختیارو سه رکه و توی هه ردو و دنیای ده کات!
ئهو هتا پیغه مبه رمان ﷺ فه رموی ته ی: (رضا الله في رضا الوالد، وسخط الله في سخط الوالد)^(۲)

واته: (په زامه ندى خوی گه وره له په زامه ندى ڏايڪ و باوڪدایه، وه تورپه یی
خوی گه وره له تورپه یی ڏايڪ و باوڪه وه یه).

چاڪه نه گهڻ ڏايڪ و باوڪ هوڻ ته مهن دريڙي و زياد ٻوني پوڙييه:

پیغه مبه رمان ﷺ ده فه رمویٽ: (من سره أن یمد له في عمره، ویزاد في رزقه؛ فلیبر
والديه، ولیصل رحمه)^(۳)

واته: (هه رکه س حه زده کات ته مهنی دريڙیٽ و پڙق و پوڙی فراوان بیٽ، ئه و
با له گهڻ ڏايڪ و باوڪي چاڪه بکات و سیله ی په حم بگه یه نیٽ). واته سه ردانی

^۱ رواه البخاري ومسلم، واللفظ لمسلم

^۲ رواه الترمذي، وابن حبان، والحاكم/ صحيح الترغيب للألباني: ۲۵۰۱

^۳ رواه أحمد/ صحيح الترغيب: ۲۴۸۸

كه سوكارى بكات.

چاكه نه گهل دايك و باوك نزيكمان ده كاته وه له خواى گه وره:

هه لبة ته كرده وه چاكه كان جياوازن له پله و پاداشتدا، هه موشيان ده بنه
هوى نزيك بونه وه له خواى گه وره به لام چاكه له گهل دايك و باوك كورت ترين
رېځاځيه بو نزيك بونه وه له خواى گه وره، بويه (ابن عباس) (رضي الله عنهما) ده لئيت: (إني
لا أعلم عملاً أقرب إلى الله من بر الوالدة).

(هېچ كارېك نازانم به نه ندازهى چاكه له گهل دايك و باوك بهنده له خواى
گه وره نزيك بكاته وه).

چاكه نه گهل دايك و باوك هوى سړينه وهى تاوانه:

نه م به سه رهاته زياتر ناشنات ده كات به م پاستييه، كابرايه كه هاته لاي
پيغه مبه ريش ﷺ گوتى: من تاوانيكي گه وره م كردووه چوّن ته وبه بكه م؟
پيغه مبه ريش ﷺ فه رموى: (هل لك من أم؟) واته: (دايكت ماوه؟) گوتى نه خير،
نه ويش فه رموى: (فهل لك من خالة؟) واته: (ئهى پورت هه يه؟) گوتى به لى، ئيتر
پيى فه رمو: (فبرها). واته: (دهى چاكه ي له گهلدا بكه) وه پيژى بگره تا ببيته
هوى سړينه وهى تاوانه كانت.^(۱)

براو خوشكه موسولمانه كانم! جوان ته ماشاى ئه و سودانه بكه كه كه سى

^۱ رواه الترمذي - واللفظ له - وابن حبان والحاكم / صحيح الترغيب للألباني: ۲۵۰۴

چاگه كار له گهل دايك و باوك به ده سستی ده هیئت، وریابن نه كه ن خوتانی لی بی بهش بكن.

چاگه نه گهل دايك و باوك له پیریداو له پاش مردنیشیان:

براو خوشکی ئیماندارم! بی گومان کاتیك توش ده چیت ته مه نه وه،
حه زده كه یت كه كه سیك خزمه ت بكات و یارمه تیت بدات... وه بیته مایه ی پر
کردنه وه ی لاوازیه كانت... باشتین كه سیکیش كه به وکاره گرنگه هه ستیت پۆله
كانته... چونكه منداڵ پاشه كه وتی دايك و باوكه وه لگیرون بۆ ئه و پۆژه...

ئایا بۆچونت چۆنه ده رباره ی باوكیك كه پیر بووه و چۆته ساله وه ئیسکی
لاواز بووه و توانای نه ماوه و منداڵه كانیشی وازیان لی هیناوه؟!؟

ئاخۆ نازانیت چه ندین جار دايك و باوك شه ونخونیان كیشاوه به هوی
نه خوشی تووه؟ ئاخۆ نازانیت چه نده زه حمه تیان كیشاوه و هیلاك بون بۆ
تیرکردنت و بۆ ئه وه ی به ئاسوده یی بـهـویت. ئاخۆ نازانیت پۆژیك بوو ئه وان
هه لده سان به هه موو کاریکی سودبه خش بۆت كه خۆت نه تده توانی هیچ سودیك
به ده ست بینیت یان هیچ زیانیك له خۆت دور به خیته وه؟!؟

ئایا ده گونجیت ئیستا تۆ ئه وه موو چاگه یه له بیر خۆت به ریته وه؟!؟

ئه مپۆ پیویسته له سه رت كه: به دیاریانه وه بیت و چاگه یان له گهل بكه یت،
به سۆز بیت له گه لیان، وهك چۆن ئه وان به دیارته وه ئه مانه وه به لیشاو چاگه یان
له گه لته ده کردوو به سۆز بۆن له گه لته، نه كه یت بیزاربیت له خزمه تکردنیان

چونکه ئه وان هه رگیز بیزار نه ده بوون له خزمهت کردنی تو... خوی گه وره ده فه رمویت ﴿مَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا نَهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾ (الإسراء: ۲۳)

وه پیغه مبه رمان ﷺ فه رمویه تی: ("رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ" قِيلَ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ "مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ")^(۱)

واته: (لوتی به خو لداچی، لوتی به خو لداچی، لوتی به خو لداچی، گوتیان کی لوتی به خو لداچی ئه ی پیغه مبه ری خوا ﷺ؟ فه رموی: ئه وه ی بگات به پیری دایک و باوکدا، یان یه کیکیانداو "خزمه تیان نه کات و به وهویه وه" نه چیته به هه شته وه).

وه چاکه له گه لئاندا له دوای مردنیان بهم شیوهیه ده بییت:

دوعا کردن بویان، داوای لیخوشبون بویان، وه هاوه لی و پیزگرتن له هاو پیکانی. پیغه مبه رمان ﷺ فه رمویه تی: (إن الرجل ليرفع درجته في الجنة؛ فيقول: أني لي هذا؟! فيقال: باستغفار ولدك لك)^(۲)

^۱ رواه مسلم

^۲ رواه أحمد وابن ماجه وغيرهما/ السلسلة الصحيحة: ۱۵۹۸

له (آبي برده) وه نه ویش له (آبي موسى الأشعري) (رضي الله عنهما) گوتويه تی: چوم بؤ
شاری مه دینه (عبد اللهی کوپی عمر) هات بؤلام و گوتی: ده زانیت بؤچی هاتم
بؤلات؟ چونکه گویم له پیغه مبهری خوا بوو ﷺ فه رموی: (من أحب أن یصل أباه فی
قبره؛ فلیصل إخوان أبیه بعده).

واته: (هه رکه س ده یه ویٽ له ناو قه بره که یشدا سهر دانی باوکی بکات، نهوا با
له دواى مردنی سهر دانی براو "هاوړیکانی" بکات) جا چونکه له نیوان عومه ری
باوکم و باوکتدا برایه تیه کی پته و هه بوو منیش حه زم کرد نه و په یوه ندیه بگه یه نم
و به رده وامی بکه م.^(۱)

برای موسولمانم نه مه ش هیشتا که مه پیشکه شیان بکه یت چونکه دایک و
باوکت نوریان یارمه تی داویت کاتیک تو هیشتا بچوک بؤیت، ته نانه ت به گه وره یش
هر چا که ی نه وانت پیگه یشتووه بویه چا که بکه ... چا که بکه ... نه ی خوازیاری
سه رفرازی له دنیاو قیامت!

واملاً فؤادک بالحدذر
رباک فی عهد الصغر
فعقوقها إحدى الکبر

أطع الإله كما أمر
وأطع أباک فإنّه
واخضع لأمرک وارضاها

۱ رواه ابن حبان/ صحيح الترغيب للألباني: ۲۵۰۶

چه ند نمونه يه کی زیندوی چاگه له گهڼ دايك و باوك:

براو خوشکی موسولمانم! نه مه ی خواره وه چه ند نمونه يه کی پراستی نه و
پولانه ن که چاگه کار بون له گهڼ دايك و باوكيان، به پراستی باشتړين که س بوون
بویه نه و کاره يان بۆته نمونه و وه چه به وه چه دهیگړنه وه! فهرمو تۆو چه ند
نمونه يه ك:

(محمد بن المنكدر رحمه الله) ده لایت: (بتت أغمر رجل أُمي، و بات أخي عمر يصلي، وما
يسرني أن ليلتي بليته!).

واته: (شه ويكيان من قاچی دايكم ده شيلا، وه براكه م شه و نوږی ده كرد،
وه پيم وايه كاری نه و شه وه ی من له وی نه و نه جرو پاداشتی زیاتر بیټ.)
وه (ظبيان بن علي) باشتړين پړزی دايکی گرتووه بویه شه ويكيان لای دايکی
ده بیټ نه ویش که ده خه ویت شتیکی نه و ده دات به خویدا، نه میش هه لده سیټه
سه ر پي و حه زناكات دانیشت وه نایه ویت خه به ریشی بکاته وه تا به ته واوی
هیلاک ده بیټ بویه نیشکه ریکی دیت نه میش پالی پیوه ده داته وه تاكو دايکی تیر
خه و ده بیټ و خوی خه به رده بیټه وه!

کابرایه ك ده چیت بۆ لای (محمد ی کورې سیرین) که لای دايکی ده بیټ، ئیر
ده لایت نه وه موحه ممه د چیه تی خۆ نه خۆش نییه؟ نه وانیش ده لاین: نه خیر به لام
که له خزمه تی دايکیدا ده بیټ ثابه وشپوه لاوازی ده نوږنیټ!

وه (زين العابدين ی کورې الحسين رضي الله عنهما) نه وپه پړی چاگه کار بووه له گهڼ
دایکیدا، که چی هه رگیز نه یان بینپوه له گهڼ دايکیدا له ده ورپه کدا نان بخوات، بویه
پي ده وتریت: تۆ که سیکی زۆر باشیت بۆ دايکت که چی هه رگیز نه مان بینپویت

ناني له گهلدا بخۆيت؟ ئه ویش ده لیت ئاخر له وه ده ترسم من ده ست بهرم بۆ
تیکه یه که که ئه و پیشتر هزی چو بیته سه ری و به وه نا په حه تی بکه م و
تا وانباریم!

وه (ذری کوپی عمر کوپی ذر) زۆر که سیکی باش بووه له گهل باوکیدا، بۆیه
له کاتی شه ودا هه میسه له پیش باوکیه وه ده پویشته وه له پوژدا هه میسه له
دوایه وه ده پویشته، وه هه رگیز نه چۆته سه ربانیک که باوکی له ژێردا بو بیته!
هه روه ها (فضلی کوپی یحیی برمکی) زۆر چا که کار بووه به رامبه ر به باوکی،
وه یحیی باوکی به ئاوی گه رم نه بیته نه یده توانی ده سنو یژ بگریته، ئیتر
جاریکیان زیندان ده کرین و نه یانه یلا شتی که بیه نه ناو زیندانه که تا ئاوی پیگه رم
بکه ن، ئه ویش که باوکی به ته واوی خه وی لیکه وت هه ستا قاپیکی کانه یی پرکرد
له ئاوو نزیک کرد وه له چراخی ناو زیندانه که و تا کو به یانی به پیوه پا وه ستا بۆ
ئه وه ی ئاوه که بۆ باوکی گه رم بکات، دواتر که به مه یان زانی قه ده غه یان کرد که
چرا ببریته ناو زیندانه که یان، بۆیه (فضل) قاپه که ی پرده کرد له ئاوو تا کو به یانی
ده ینا به سک و سینگی خۆیه وه ئیتر ئاوه که تۆزیک ساردیه که ی نه ده ماو به یانی
ده سنو یژی بۆ باوکی پیده گرت.

وه (حجری کوپی عدی کوپی الأدبر) یش جوان به ده ست نوینه کانی دایکی
ده گه را یان پشته روت ده کردو جوان خۆی لیده خشان ده یگوت نه که شتیکی
تیابیته ئازاری دایکم بدات، پاشان دایکی پالده خست له سه ری.

براو خوشکه ئازیزه کانم! ئه وهی سه ره وه چه ند نمونه یه کی ئه و پۆلانه بوو
 که له گه‌ل دایک و باوکیان باش بون و چاکه کار بون دهی ئیوهش هه ولّ بدهن له و
 جوّره که سانه بن، چونکه باشیت بوّ دایک و باوکت پێگه یه که بوّ به دهست هینانی
 په زامه ندی خوای گه وره ... وه خوای گه وره پشت و په نات ده بیّت له دنیاو
 قیامه تتدا.

والحمد لله تعالى، والصلاة والسلام على نبينا محمد وآله وأصحابه والتابعين...